

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ
ԱՐԵՎԵԼԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ

ԱՐԵՎԵԼԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

*Նվիրվում է ԵՊՀ արևելագիտության ֆակուլտետի
հիմնադրման 50-ամյակին*

№ 14

ԵՐԵՎԱՆ
ԵՊՀ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ
2018

ЕРЕВАНСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ВОСТОКОВЕДЕНИЯ

ВОПРОСЫ ВОСТОКОВЕДЕНИЯ

*Посвящается 50-летию основания факультета востоковедения
ЕГУ*

№ 14

Ереван
Издательство ЕГУ
2018

YEREVAN STATE UNIVERSITY
FACULTY OF ORIENTAL STUDIES

JOURNAL OF ORIENTAL STUDIES

*Dedicated to the 50th anniversary of the foundation of the faculty
of Oriental Studies of YSU*

№ 14

YEREVAN
YSU PRESS
2018

**Հրատարակվում է Երևանի պետական համալսարանի
արևելագիտության ֆակուլտետի
գիտական խորհրդի որոշմամբ**

Խմբագրական խորհուրդ՝

Մելքոնյան Ռուբեն բ.գ.թ., պրոֆեսոր (խմբագիր)

Մելիքյան Գուրգեն բ.գ.թ., պրոֆեսոր

Խառատյան Ալբերտ պ.գ.դ., պրոֆեսոր, ՀՀ ԳԱԱ թղթակից-անդամ

Սաֆրաստյան Ռուբեն պ.գ.դ., պրոֆեսոր, ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս

Հովհաննիսյան Լավրենտի բ.գ.դ., պրոֆեսոր, ՀՀ ԳԱԱ թղթ.-անդամ

Հովհաննիսյան Դավիթ բ.գ.թ., պրոֆեսոր

Սաֆարյան Ալեքսանդր պ.գ.թ., պրոֆեսոր

Ոսկանյան Վարդան բ.գ.թ., դոցենտ

Քոչարյան Հայկ պ.գ.թ., դոցենտ

Սարգսյան Լևոն պ.գ.դ., պրոֆեսոր

Կարապետյան Ռուբեն պ.գ.դ.

Տեր-Մաթևոսյան Վահրամ պ.գ.դ.

Գրեկյան Երվանդ պ.գ.դ.

Բեյլենկովա Մարիա բ.գ.դ., պրոֆեսոր (Ռուսաստան)

Կուզնեցով Վասիլի պ.գ.թ., դոցենտ (Ռուսաստան)

Էքմեքչյան Լեոնա PhD (ԱՄՆ)

Իլյա Յակուբովիչ բ.գ.դ., պրոֆեսոր (Գերմանիա)

Ահմադջան Ղուրոնբեկով բ.գ.դ., պրոֆեսոր (Ուզբեկստան)

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

<i>ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՐՄԵՆ ՍԱՐԳՍՅԱՆԻ ՈՂՋՈՒՅՆԻ ԽՈՍՔԸ ԵՊՀ ԱՐԵՎԵԼԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏԻ 50-ԱՍՅԱ ՀՈՐԵԼՅԱՆԻՆ</i>	11-12
---	-------

ԱՐԱԲԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

<i>Մկրտումյան Գայանե ՍՈՒՍՈՒԼՍԱՆՆԵՐԻ ԿՈՂՄԻՑ ՏՐՎԱԾ ՀՐՈՎԱՐՏԱԿ- ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԵՐԻ ԴԵՐԸ ՔՐԻՍՏՈՆՅԱ ԲՆԱԿՉՈՒԹՅԱՆ ԿՅԱՆՔՈՒՄ</i>	14-27
--	-------

<i>Ռաֆայելովա Քրիստինե ՍԱՐԴՈՒ ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ՀԱՏԿԱՆԻՇՆԵՐԸ ԵՎ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՎԻՃԱԿԸ ԲՆՈՐՈՇՈՂ ՀԱՄԵՍԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀՈԳԵԼԵԶՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՆ ԱՐԱԲ ԵՎ ՀԱՅ ԼԵԶՎԱՍՇԱԿՈՒՅԹՆԵՐՈՒՄ</i>	28-39
--	-------

<i>Ikilikyan Sona ARAB-IRANIAN RELATIONS IN THE CONTEXT OF THE PERSIAN GULF NAMING DISPUTE</i>	40-54
--	-------

ԹՅՈՒՐՔԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

Ռամագյան Սամվել

«ՔՅՈՌՕՂԼԻ» ԷՊՈՍԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ

ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՅԵՐԸ ԵՎ XVII ԴԱՐԻ

ՀԱՅ ՊԱՏՄԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ.....56-94

Հակոբյան Տաթևիկ

ԱԲԴՈՒԼ ՀԱՄԻԴ ԵՐԿՐՈՐԴԻ ԿԵՐՊԱՐԻ

ՎԵՐԱՐԺԵՎՈՐՄԱՆ ԱՐԴԻ ՄԻՏՈՒՄՆԵՐԸ

ԹՈՒՐՔԱԿԱՆ ՊԱՏՄԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՄԵՁ (ՍԵԼԻՄ

ԴԵՐԻՆԳԻԼԻ ԱՇԽԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՕՐԻՆԱԿՈՎ).....95-110

Սարգսյան Տաթևիկ

ՊՈԼՍՈ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ԴԵՐԸ ԹՈՒՐՔԱԿԱՆ

ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ-ՀԱՅ ՀԱՄԱՅՆՔ

ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ. ՕՍՄԱՆՅԱՆ ՎԵՐՁԻՆ

ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԶԱՎԵՆ ՏԵՐ-ԵՂԻԱՅԱՆ.....111-123

Աբրահամյան Մհեր

ԵՐԻՏԹՈՒՐՔԵՐԻ ԲՈՆԻ ԿՐՈՆԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՅԵՐԻ ՆԿԱՏՄԱՄԲ.....124-137

Պողոսյան Նաիրա

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՅԸ ՀԱԼԻԴԵ

ԷԴԻՓ ԱԴԸՎԱՐԻ ՀՈՒՇԵՐՈՒՄ.....138-151

Մելքոնյան Ռուբեն

ԵՐԻՏԹՈՒՐՔԵՐ-ՔԵՄԱԼԱԿԱՆՆԵՐ. ԳԱՂԱՓԱՐԱԿԱՆ

ԵՎ ԿԱԴՐԱՅԻՆ ՇԱՐՈՒՆԱԿԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ.....152-165

Գևորգյան Արշակ
ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼՍԻ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹՅՈՒՆ-
ԹՈՒՐՔԱԿԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ
ՓՈԽՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ
ԿԱՐՉԱՊԵՏ ԱԴՆԱՆ ՄԵՆԴԵՐԵՄԻ ԵՎ ԳԱՐԵԳԻՆ
ՏՐԱՊԻԶՈՆՑԻ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ԱՆՁՆԱԿԱՆ ՇՓՈՒՄՆԵՐԻ
ՀԱՄԱՏԵՔՍՈՒՄ.....166-178

Հովսեփյան Լևոն
ԹՈՒՐՔԻԱՅԻ ԱՆՎՏԱՆԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ
ԱՐԴԻ ՄԻՏՈՒՄՆԵՐԸ ԵՎ ԱՆՎՏԱՆԳԱՅԻՆ
ԻՆՔՆՈՒԹՅԱՆ ՓՈԽԱԿԵՐՊՈՒՄԸ.....179-205

Դարբինյան Հայկ
«ՓԱՓՈՒԿ ՈՒԺԺ» ԶՈՒԳԱԿՑՈՒՄԸ «ԿՈՇՏ ՈՒԺԻՆ».
ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԴԻՎԱՆԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ
ԻՆՍՏԻՏՈՒՑԻՈՆԱԼԻԶԱՑՈՒՄԸ ԹՈՒՐՔԻԱՅՈՒՄ.....206-219

Գևորգյան Արշակ
«ԱՐԴԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ» ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ
ԿԱՅԱՑՄԱՆ ԳԱՂԱՓԱՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱՏԵՔՍԸ.
ՊԱՀՊԱՆՈՂԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆ
ԻԲՐԵՎ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԻՆՔՆՈՒԹՅՈՒՆ.....220-230

Հովհաննիսյան Գոռ
ՌՈՒՄ-ԹՈՒՐՔԱԿԱՆ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ 1920-
ԱԿԱՆՆԵՐԻՆ. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱԿՆԱՐԿ.....231-240

Հարությունյան Ավետիք
2015 թ. ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ
ԹՈՒՐՔԻԱՅՈՒՄ.....241-250

Մարգարյան Հայկ
ՏԵՂԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԻ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՐԺԵՔԻ ԹՈՒՐՔԱԿԱՆ
ԸՆԿԱԼՈՒՄՆԵՐԸ251-263

Պետունց Արեն
ԱԶԳԱՅՆԱՍՏՈՒԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ՈՒԺԻ ԲԵՄԵԼԸ
ԹՈՒՐՔԻԱՅՈՒՄ 2018 թ. ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ.....264-278

Մելքոնյան Մարիամ
ԿՆՈՋ ԷՄԱՆՍԻՊԱՅԻԱՅԻ ԽՆԴԻՐԸ ՄԻՂԻ
ՀԱԹՈՒՆԻ «ԱՂԵՐՄԱԳՐՈՒՄ».....279-288

Պետրոսյան Ամալյա
XVIII ԴԱՐԻ ԹՈՒՐՔՄԵՆԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ
ՈՐՈՇ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՇՈՒՐՋ.....289-298

Խաչատրյան Շուշան
ՄՈՒԽԹԱՐ ԱՌԻԵՁՈՎԻ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ՀԱՅԵՐԵՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՇՈՒՐՋ.....299-314

Մովսիսյան Լիլիթ
ԱՐԴԻ ՀԱՅ ԵՎ ԱՐԲԵՋԱՆԱԿԱՆ ՄԱՍՈՒԼԻ ԼԵԶՎԻ
ԲԱՌԱՊԱՇԱՐԻ ԶՈՒԳԱՐԿԱԿԱՆ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ.....315-328

*Хабидуллина Элмира **
 ЛИНГВИСТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ПЕРЕВОДОВ
 ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ С ТАТАРСКОГО
 ЯЗЫКА НА ТУРЕЦКИЙ.....329-335

Քոչարյան Հայկ, Գևորգյան Աննա
 ԻՍԼԱՄԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՆԸ ԱՂԲԵՋԱՆՈՒՄ ԵՎ ԱՅՂ
 ԳՈՐԾՈՆԻ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀՀ ԱՆՎՏԱՆԳԱՅԻՆ
 ՇԱՀԵՐԻ ՎՐԱ.....336-356

ԻՐԱՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

Vardanyan Aharon
 SOME REMARKS ON THE SOCIO-LINGUISTIC
 SITUATION IN XALXĀL.....358-365

Տոնոյան Արտյոմ
 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ ՊԱՐՍԿԵՐԵՆՈՒՄ ԲՈՒՆ ԱՊԱՌՆԻ
 ԺԱՄԱՆԱԿԱԶԵՎԻ ԿԱԶՄՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇ
 ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՇՈՒՐՁ.....366-380

Բիանջյան Հասմիկ
 ՍԵՅՅԵԴ ՍՈՀԱՄՄԱԴ ԱԼԻ ՋԱՄԱԼՋԱԴԵԻ ԴԵՐԸ 19-ԸՂ
 ԴԱՐԻ ՎԵՐՁԻ և 20-ԸՂ ԴԱՐԻ ՄԿԶԲԻ ՊԱՐՄԻՑ
 ԳՐԱԿԱՆ ԼԵԶՎԻ ՆՈՐԱՅՄԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՅՈՒՄ.....381-392

Խաչատրյան Ջարուհի
 ԹՅՈՒՐՔԱԿԱՆ ԾԱԳՄԱՆ ՁԻԱՆՈՒՆՆԵՐԸ
 ՊԱՐՍԿԵՐԵՆՈՒՄ.....393-402

Դավթյան Սոնա

*ԲՈՒՅՍԵՐԻ ԱՆՎԱՆՄԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՄԿՁԲՈՒՆՔՆԵՐԸ
ՊԱՐՄԿԵՐԵՆԻ ԵՎ ՀԱՅԵՐԵՆԻ ԲՈՒՍԱՆՎԱՆԱԿԱՆ
ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐՈՒՄ.....* 403-419

Կոստանյան Վահան

*ԱՅՐՈՒՄՆԵՐԻ ԾԱԳՈՒՄՆԱԲԱՆԱԿԱՆ ԱՌԱՍՊԵԼՆԵՐԸ
ԵՎ ՑԵՂԱՆՎԱՆ ՍՏՈՒԳԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ.....* 420-430

Գեղամյան Աստղիկ

ՄԻՐԱՅԻՆ ՄՈՏԻՎՆԵՐԸ «ՇԱՀՆԱՍԵ»-ՈՒՄ..... 431-440

Պետրոսյան Լիանա

*ԻՐԱՆԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅՆԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԽՈՍՈՒՅԹԸ
Մ. ԱՀՄԱԴԻՆԵԺԱԴԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ
ՏԱՐԻՆԵՐԻՆ (2005-2013 ԹԹ.).....* 441-449

Կոստանյան Վահան

ԱՅՐՈՒՄԱԿԱՆ ԿԱՑԱՐԱՆՆԵՐԻ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ..... 450-456

Брутян Ануш

*ПЕРСПЕКТИВЫ РОССИЙСКО-ИРАНСКОГО
СОТРУДНИЧЕСТВА ПОСЛЕ ПОДПИСАНИЯ СВПД.....* 457-471

Khorikyan Hovhannes

ON THE LOCATION OF THE NEPHTHALITES..... 472-486

Մելքոնյան Ռուբեն՝

**ԵՐԻՏԹՈՒՐՔԵՐ-ՔԵՄԱԼԱԿԱՆՆԵՐ. ԳԱՂԱՓԱՐԱԿԱՆ ԵՎ
ԿԱՂԻՍՅԻՆ ՇԱՐՈՒՆԱԿԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ**

Բանալի բառեր՝ երիտթուրքեր, քեմալականներ, այլամերժ, ցեղասպան մտածողություն, ազգայնամոլական շարժում, պետական վերնախավ

Հենվելով բազմաթիվ փաստերի, ակնհայտ իրողությունների վրա՝ վստահորեն կարելի է ասել, որ Օսմանյան կայսրությունում երիտթուրքերի կառավարման տարիներին քրիստոնյա ժողովուրդների նկատմամբ իրականացված պետական հալածանքի, խտրականության քաղաքականությունը, ցեղասպան մտածելակերպը և գործելակերպը փոխանցվեց նաև Թուրքիայի Հանրապետության իշխանություններին¹: Սա առավելապես կարելի է բացատրել երկու հանգամանքով. նախ թուրքական պետությունը ինստիտուցիոնալ առումով այլամերժ էր և թշնամաբար էր վերաբերում ոչ թուրք գրեթե բոլոր ազգություններին: Երկրորդ՝ 1923 թ. ստեղծված Թուրքիայի Հանրապետության հիմնադիրների, ղեկավար կազմի, պետական բյուրոկրատիայի զգալի մասը նախկին երիտթուրքեր էին, որոնք էլ հենց շարունակում էին արդեն ավանդական այլամերժ և ցեղասպան քաղաքականությունը: Այսօր արդեն շատ պատմաբաններ, այդ թվում և թուրք կամ ծնունդով Թուրքիայից

¹ ԵՊՀ արևելագիտության ֆակուլտետի ղեկան, բ.գ.թ., պրոֆեսոր, էլ. փոստ՝ rubenmelkonyan@ysu.am

¹ Üngör U. Ü., “Türkiye Türklerindir”: Doğu Anadolu’da Demografi Mühendisliği 1914-1945 // Soykırım Meselesi: Osmanlı İmparatorluğu’nun Son Döneminde Ermeniler ve Türkler, İstanbul, 2012, s. 399.

(Թաներ Աքչամ, Սելիմ Դերինգիլ, Այշե Հյուր, Սայիթ Չեթինօղլու, Նևզաթ Օնարան և ուրիշներ), հենվելով փաստերի վրա հստակ հայտարարում են, որ քեմալական իշխանությունները երիտթուրքերի շարունակությունն էին գաղափարական, աշխարհայացքային, գործելաոճի և անգամ կադրերի առումով: Ինչպես Թուրքիայի առաջին նախագահ Մուսթաֆա Քեմալը, այնպես էլ երկրորդ և երրորդ նախագահներ Իսմեթ Ինյոնյուն, Ջելալ Բայարը² երիտթուրքեր էին: Ուշագրավ է Սայիթ Չեթինօղլուի երիտթուրքական և հանրապետական շրջանների ժամանակագրական բաժանման հետևյալ բնութագրումները: Այսպես, Օսմանյան կայսրության գոյության վերջին տարիները և առավել կոնկրետ երիտթուրքերի իշխանության տարիները նա բնորոշում է որպես «առաջին երիտթուրքական շրջան», իսկ հանրապետական Թուրքիայի միակուսակցական կառավարման շրջանը՝ 1923-1946 թթ. նա անվանում է «երկրորդ երիտթուրքական շրջան»³: Հոլանդացի հայտնի թուրքագետ Էրիկ Ցյուրիսերը նույնպես Թուրքիայում երիտթուրքական կառավարման շրջանը հասցնում է մինչև 1950-ը, այն հիմքով, որ մինչ այդ իշխած քեմալական Հանրապետական ժողովրդական կուսակցությունը երիտթուրքերի դե ֆակտո շարունակողն էր ու քեմալական ազգայնամոլական շարժման, գրեթե առանց բացառության, բոլոր առանցքային գործիչները նախկին երիտթուրքեր էին⁴: Կան նաև գիտնականներ, որ երիտթուրքական

² Ջելալ Բայարը եղել է նաև Հատուկ կազմակերպության (Teşkilât-ı Mahsûsa) անդամ և գործունեություն է ծավալել Գալիփ Հոջա ծածկանունով:

³ Çetinöğlü A. S., Ekonomik ve Kültürel Jenosid: Varlık Vergisi 1942-1944, İstanbul, 2009, s. 16.

⁴ Zürcher E. J., Yenilenme ve Sessizlik: Savaş Sonrasında İttihatçıların ve Kemalistlerin Ermeni Soykırımına İlişkin Retorikleri // Soykırım Meselesi: Osmanlı İmparatorluğu'nun Son Döneminde Ermeniler ve Türkler, İstanbul, 2012, s. 408.

իշխանության փաստացի գոյությունը Թուրքիայում իրավացիորեն հասցնում են մինչև 1960 թ. և 1950-1960 թթ. իշխած Ժողովրդավարական կուսակցությանը ևս համարում բացահայտ երիտթուրքական մտածելակերպի շարունակող: Ըստ թուրքագետ Սուրեն Բաղդասարյանի օբյեկտիվ դիտարկման և մեկտեղած փաստերի, մինչև 1960 թ. Թուրքիայի 3 նախագահ, 5 վարչապետ, խորհրդարանի նախագահներ, բազմաթիվ նախարարներ եղել են երիտթուրքական կուսակցության նախկին անդամներ, իսկ հանրապետության վերնախավին նա անվանում է երիտթուրքական կուսակցության «զինվորական վերնախավի երկրորդ էշելոնի ներկայացուցիչներ»⁵: Թուրք պատմաբան Էմրե Քոնգարը անդրադառնալով Ժողովրդավարական կուսակցության կառավարման տարիներին և կոնկրետ նախագահ Ջելալ Բայարին՝ նշում է. «Անգամ 1950-ականներին կարելի էր նկատել «իթթիհաթական» արատավոր սովորույթները: Այդ տարիներին իշխանության ղեկին գտնվող Ժողովրդավարական կուսակցությունից նախագահ Ջելալ Բայարը (1883-1986 թթ.), լինելով հին իթթիհաթական, ապահովում էր «Մենդերեսի շրջանի» (1950-1960 թթ. *Թուրքիայի վարչապետ Ռ.Մ.*) և «երիտթուրքական» շրջանի օրգանիկ կապը»⁶: Ի դեպ, Սայիթ Չեթինօղլուն մեջբերում է հենց Ջելալ Բայարի խոսքը, որը գալիս է ապացուցելու վերը նշվածը. «Ես մինչև կյանքիս վերջ ապրել եմ որպես երիտթուրք»⁷:

Երիտթուրքական գաղափարախոսական և գործնական-քաղաքական շարունակականությունը մասնազատները իրավացիորեն դիտարկում են նաև ֆաշիզմի կամ մեր կարծիքով

⁵ Բաղդասարյան Ս., Թուրքիայի քաղաքական համակարգը 1920-1930-ական թթ., Երևան, 2001, էջ 17:

⁶ Kongar R.E., 21. Yüzyılda Türkiye: 2000'li Yıllarda Türkiyenin Toplumsal Yapısı, İstanbul, 2012, s. 135-136.

⁷ Çetinoğlu A. S., նշված աշխ., էջ 215-216.

Ֆաշիզմի թուրքական տարբերակի համապատկերում: Այսպես, ըստ թուրքագետ-պատմաբան Վահրամ Տեր-Մաթևոսյանի. «Իրականում քեմալականության գաղափարախոսական դրույթների կապը և կախվածությունը նախորդող երիտթուրքական ժամանակաշրջանից ունի բազմաթիվ անհերքելի «շարունակություններ»⁸: Այս առումով իրավացի է նաև խորհրդային վաղ շրջանի արևելագետ Իրանդուստը, ով 1928 թ. կարծում էր, որ. «Քեմալիզմի պատմական ծագումը պետք է փնտրել երիտթուրքական կուսակցության ընդերքում, որի մեջ էլ կայացել են նոր քեմալական Թուրքիայի ներկայիս ղեկավարների մեծամասնությունը»⁹: Ս. Բաղդասարյանը խոսելով պետությունների շարունակականության և ժառանգության հարցի մասին՝ նշում է. «Սովորաբար նորաստեղծ պետությունները ժառանգում են իրենց քաղաքական համակարգը նախորդ վարչակարգերից: Այդ ժամանակ էլ այս պետությունները կանգնում են հետևյալ ընտրության առջև՝ կա՛մ ընդունել, կա՛մ մերժել, կա՛մ էլ արդիականացնել այդ ժառանգությունը»¹⁰: Մեր կարծիքով և օրյեկտիվ փաստերի համադրմամբ պարզ է դառնում, որ քեմալական ազգայնամուլական շարժման ղեկավարները և անդամները ոչ միայն երիտթուրքեր էին կուսակցական պատկանելությամբ ու մտածողությամբ, այլև օսմանյան արատավոր ժառանգության կրողներն ու շարունակողներն էին:

Սակայն վերը նշված շարունակականությունը երբեմն ունի նաև անձնավորված բնույթ: Այս առումով նկատենք, որ հայտնի

⁸ Տեր-Մաթևոսյան Վ., Ֆաշիզմի դրսևորումները Թուրքիայում. տեսության մի քանի հարցեր, Ժամանակակից Եվրասիա, հատոր III (2), Երևան, 2014, էջ 10:

⁹ Ирандуст, Движущие силы кемалистской революции, Москва-Ленинград, 1928, с. 50.

¹⁰ Բաղդասարյան Ս., նշված աշխ., էջ 14-15:

պատմաբան Հանս-Լուկաս Կիզերը իր հարցազրույցներից մեկում խոսելով թուրքական ազգայնամոլության մասին՝ ուշագրավ գուգահեռներ է անցկացրել Մուսթաֆա Քեմալի և Թալեաթի միջև. «Քեմալիզմի ետևում թաքնված է թալեաթիզմը»¹¹: Իսկ ավելի ուշ Թալեաթի և Թուրքիայի Հանրապետության ինստիտուցիոնալ կապի մասին իր ուշագրավ մենագրության մեջ Կիզերը հստակ նշում է, որ Մուսթաֆա Քեմալը իրականում հանդիսանում է «Թալեաթի ժառանգորդը»¹²: Պատմաբանը իրավացիորեն Թալեաթի կադրերից է համարում նաև Շյուքրյու Քայային, Աբդուլհալիք Ռենդային, Ջելալ Բայարին և ուրիշներին, ովքեր դառնալու էին հանրապետական Թուրքիայի բարձրագույն իշխանության առանցքային դեմքեր: Իսկ ավելի երիտասարդների մեջ, ըստ Կիզերի, Թալեաթի սաներից պետք է համարել «Թուրքական օջախների» անդամներից Շյուքրյու Սարաջօղլունին, Մահմութ Էսաթ Բոզքուրթին, որոնք 1930-1940-ականներին կարևոր դիրքեր էին զբաղեցնելու թուրքական կառավարությունում¹³ (վարչապետ, նախարար): Թալեաթ փաշայի անձնական օրագիրը, նամակագրությունը հրատարակած լրագրող, ուսումնասիրող Մուրադ Բարդաքչըն ուշագրավ փաստեր է ներկայացնում երիտթուրք ոճրագործի այրու՝ Հայրիյե Թալեաթի և հանրապետական Թուրքիայի ղեկավարների կապի վերաբերյալ: Օրինակ՝ Բարդաքչըն նշում է, որ Հայրիյե Թալեաթին հաճախ այցելողների թվում է եղել Թուրքիայի երրորդ նախագահ Ջելալ Բայարը, ով Բարդաքչընին ասել է. «Տիկինը իմ շեֆի կինն է»¹⁴:

¹¹ Hans-Lukas Kieser: “Türk milliyetçiliğın asıl problemi Talat’tır”, Agos, 21, 11, 2008.

¹² Kieser H.L., Talaat Pasha: Father of Modern Turkey, Architect of Genocide, Oxford-Princeton, 2018, p. 411.

¹³ Նույն տեղում, էջ 412:

¹⁴ Bardakçı M., Talât Paşa'nın Evrak-ı Metrûkesi: Sadrazam Talât Paşa'nın özel arşivinde bulunan Ermeni tehirci konusundaki belgeler ve hususî yazışmalar, İstanbul, 2009, s. 185.

Երիտթուրքերի և քեմալական ազգայնամուլական շարժման կապը, ըստ էության, ոչ միայն անխուսափելի էր, այլև տրամաբանական նաև կազմակերպչական առումով: 1918 թ. երիտթուրքերի Միություն և առաջադիմություն կուսակցության տապալումից հետո նրանք, ըստ Ցյուրիխերի իրավացի դիտարկման «քաղաքական դաշտից չվերացան», քանի որ ամբողջ պետական բյուրոկրատիան, ոստիկանությունը, բանակը կազմված էին երիտթուրքերից¹⁵: Հստակ է նաև այն փաստը, որ երիտթուրքական վերնախավը փախուստից առաջ ստեղծել էր նոր շարժում ձևավորելու տեսական հիմքերը, իսկ գործնական քայլերն արվեցին վերը նշված բյուրոկրատիայի, ոստիկանության, բանակի և այլ ստորաբաժանումների շարքերում ընդգրկված երիտթուրքերի կազմակերպմամբ ու մասնակցությամբ: Ցյուրիխերը առաջարկում է երիտթուրքերի և քեմալական ազգայնամուլական շարժման կապը ավելի լավ և պարզ ըմբռնելու համար ուսումնասիրել իթթիհաթականների քայլերը հետևյալ չորս ոլորտներում. 1. բացահայտ քաղաքական գործունեության, 2. ոչ հրապարակային գործունեության, 3. նահանգային կազմակերպությունների, 4. բանակի¹⁶: Բացի այդ, երիտթուրք պարագլուխները փախչելուց առաջ հրահանգել են տարբեր վայրերում ձևավորել «ժողովրդական կազմակերպություններ», որոնք պետք է պայքարեին թուրքերի «իրավունքների պաշտպանության» համար և «օտարերկրյա օկուպացիայի դեմ»¹⁷: Այդ հարցով 1918 թ. սեպտեմբերին, այսինքն՝ իր փախուստից կարճ ժամանակ առաջ զբաղվել է անձամբ Թալեաթ փաշան, ով էլ հենց առանձնացրել է կարևոր տարածքները, հանձնարարել

¹⁵ Zürcher E. J., Millî Mücadelede İttihatçılık, İstanbul, 2016, s. 114.

¹⁶ Նույն տեղում, էջ 115:

¹⁷ Նույն տեղում, էջ 137:

այդտեղի պատասխանատուներին ձևավորել վերոնշյալ «ժողովրդական կառույցները» և դրանով փաստորեն դրել ազգայնամուլական շարժման հիմքը: Ըստ Ցյուրիխերի, որպես կարևոր տարածքներ առանձնացվել էին հետևյալ երեքը՝ 1. Թրակիա, 2. «Արևելյան Անատոլիա» այսինքն՝ պատմական Հայաստան, 3. Իզմիր և շրջակայք¹⁸: Ինչպես ցույց տվեցին արդեն 1919 թ. սկզբներին ծավալվող իրադարձությունները, այդ տարածքներում ձևավորված «իրավունքների պաշտպանության կոմիտեները» կատարեցին վճռական դեր և Մուսթաֆա Քեմալը գործունեություն ծավալեց կամ թիրախավորեց հենց այդ վայրերը: Փաստացի ազգայնամուլական շարժումը ընթացավ Թալեաթի գծած սցենարով և նրա նախատեսած տարածքներում, ուստի կարող ենք ասել, որ քեմալիզմ-թալեաթիզմ կապը շատ հստակ է դրսևորված և ի տարբերություն բոնապարտիզմով, պանթուրքիզմով տարված Էնվերի, Թալեաթը շատ ավելի իրատեսական հաշվարկ էր արել, որը իրագործեց Մուսթաֆա Քեմալը:

Բացի տարատեսակ կապերից, երիտթուրք պարագլուխները արդեն փախուստի ժամանակ նամակագրական կապ են ունեցել ազգայնամուլական շարժման ղեկավարների և հատկապես Մուսթաֆա Քեմալի հետ: Դրանց մեջ առավել կարևոր է Թալեաթի և Մուսթաֆա Քեմալի նամակագրությունը. 1980 թ. հրապարակված այդ նամակների¹⁹ անգամ մակերեսային դիտարկումը թույլ է տալիս ևս մեկ անգամ վստահորեն պնդել, որ ազգայնամուլական շարժումը ոչ թե կապված է երիտթուրքերի հետ, այլ հենց նրանց ձևավորած և հեռակա ուղղորդած շարժումն է: Թալեաթի և Քեմալի միջև շարունակական նամակագրությունը սկսվել է 1919 թ. վերջերին: Իրենց նամակագրության մասին

¹⁸ Նույն տեղում:

¹⁹ Tekeli İ., İlkin S., Kurtuluş Savaşında Talat Paşa ile Mustafa Kemal'in Mektuplaşmaları, Belleten (Türk Tarih Kurumu), Ankara, 1980, Cilt XLIV, Sa.: 174, s. 301-345.

Թալեաթը տեղեկացրել է նաև այդ ժամանակ որպես հանցագործ Մալթա արքուրված, երիտթուրքական կուսակցության նախկին գլխավոր քարտուղար Միթհաթ Շյուքրյու Բլեդային և նրան ուղարկած նամակներում նշում է, որ «Շիկահեր փաշայի (*Մուսթաֆա Քեմալ Ռ.Մ.*) հետ նամակագրական կապի մեջ եմ»²⁰: Ի դեպ, նկատենք, որ Թալեաթի և Մուսթաֆա Քեմալի նամակագրության մեջ քննարկվում է նաև հայկական թեմատիկան, իրենց ձևակերպմամբ «հայկական հարցը» և այդ ուղղությամբ արվող քայլերը²¹:

Սակայն բացի ստրատեգիական հաշվարկներից և տեսական ծրագրերից, բնական է, որ ազգայնամոլական շարժման ամենակարևոր հիմքը զինված ուժերն էին ու հրամանատարները, որոնք մեծ մասամբ երիտթուրքական կուսակցության անդամներ էին: Ըստ Ցյուրիխերի, 1918-ին օսմանյան բանակի պահպանված հատվածի թվաքանակը մոտ 110-ից 130 հազար էր և որը «համակարգված կառույց էր», որտեղ պահպանված էր զինվորական կարգապահությունը և «հրամանների շղթայական կառուցվածքը»²²: Ավելին՝ թվարկելով բանակի պատասխանատուներին, տարբեր հրամանատարներին՝ Ցյուրիխերը տալիս է դիպուկ գնահատական. «Բանակի փոխարեն, ավելի ճիշտ կլինի կիրառել «երիտթուրք գնդապետներից և գեներալներից բաղկացած ընկերների խումբ»»²³: Իսկ Իրանդուստը Մուսթաֆա Քեմալին և ազգայնամոլական շարժման մյուս գործիչներից շատերին համարում է և անվանում է իթթիհաթական կուսակցության «չհամաձայնվողների թև» կամ այսպես կոչված

²⁰ Նույն տեղում, էջ 313:

²¹ Նույն տեղում, էջ 328:

²² Zürcher E. J., նշված աշխ., էջ 146.

²³ Նույն տեղում, էջ 148:

«դիսիդենտներ»²⁴. այստեղ խոսքը առավելապես վերաբերում է հենց ռազմական գործիչներին կամ սպայակազմին:

Երիտթուրքեր-քեմալականներ կապի մյուս կարևոր քաղաքիչը բնականաբար տնտեսական հարցերի վերաբերյալ տեսական մոտեցումներն էին, որոնց մեջ ակնհայտ դրսևորվում էր ոչ թուրք ժողովուրդների դեմ թշնամանքը և մոնոթնիկ տնտեսության տեսլականը: Երիտթուրքական և քեմալական ռեժիմների գաղափարական ու գործելաճի շարունակականության տնտեսական ասպեկտի մասին խոսելիս՝ տնտեսագետ Նևզաթ Օնարանը առանձնացնում է այն այլամերժ վերաբերմունքը, որն ուղղված էր սկզբում ոչ մուսուլմանների և ոչ մուսուլմանականի, իսկ հետո արդեն ոչ թուրքերի և ոչ թուրքականի դեմ ու հավելում. «Հանրապետությունն էլ ձևավորվեց ահա հենց այսպիսի ժառանգության վրա»²⁵: Այս հարցում ևս պետք էր կադրային վերադասավորումներ, այսինքն՝ տնտեսության ասպարեզում երիտթուրք պատասխանատուների ակտիվ գործունեությունն նաև քեմալականների կառավարման շրջանում: Շատ մասնագետների իրավացի կարծիքով տնտեսական այլամերժության շարունակականության և քեմալականների կողմից կատարելագործման հարցում առանձնահատուկ կարևորություն են ունեցել երկու գործիչներ՝ Քարա Քեմալը և Ջավիդը, որոնց Իրանդուստը բնութագրում է որպես «երիտթուրքերի տնտեսական քաղաքականության գլխավոր կազմակերպիչ և տեսաբաններ»²⁶:

Եվ ի վերջո, քեմալականների ու երիտթուրքերի նույնականության խնդիրը կարելի է դիտարկել նախ ժամանակի

²⁴ Ирандуст, նշված աշխ., էջ 49.

²⁵ Onaran N., Osmanlı'da Ermeni ve Rum Mallarının Türkleştirilmesi (1914-1919): Emvâl-i Metrûkenin Tasfiyesi, İstanbul, 2013, c. 1, s. 19.

²⁶ Ирандуст, նշված աշխ., էջ 46.

հասարակական-քաղաքական քննարկումներում, կարծիքներում, քեմալականների անձնական գնահատականներում, ինչպես նաև ավելի ուշ շրջանի Թուրքիայի քաղաքական գործիչների հայտարարություններում: Դեռևս քեմալական շարժման տարիներին Ստամբուլի սուլթանական կառավարության մեծ վեզիր Ֆերիդ փաշան այդ շարժումը համարել է երիտթուրքական և «Ալեմդար» թերթում մեջբերված են նրա հետևյալ խոսքերը. «Միություն և առաջադիմության մանրէներն ավելի վտանգավոր են քան սարսափելի տուրերկուլյոզի բացիլները: Միություն և առաջադիմություն կուսակցությունը և ազգայնականները (*այն է քեմալականները Ռ.Մ.*) նույնն են»²⁷: Ազգայնամուլական շարժման սկզբում Մուսթաֆա Քեմալը անդրադառնալով իրենց և իթթիհաթականների կապին՝ հստակ հերքում է դա և համարում, որ այդ մեղադրանքները միտումնավոր կերպով տարածում են «հայերը, հույները և Անտանտի պետությունները»²⁸: Այնուհետ նա նշում է, որ պետք չէ բոլոր իթթիհաթականներին համարել մեղավոր, այլ մեղավոր են «մի խումբ մարդիկ», ովքեր վատ են կառավարել երկիրը և չարաշահել իրենց իշխանությունը: Ավելին՝ նա ոչ միայն սխալ, այլև «երկրի ապագայի համար» վտանգավոր է համարում «մշտական կասկածով» վերաբերվելը «Միություն և առաջադիմություն» կուսակցության այն նախկին անդամներին, ովքեր «մնացել են ազնիվ մարդիկ»²⁹: Իսկ 1920-ականների սկզբին Մուսթաֆա Քեմալը իր հարցազրույցներից մեկի ժամանակ բառացիորեն հայտարարել է. «Հնարավոր է որ երիտթուրքերը

²⁷ Владимирский А., Великий Атаюрк: “Отец народа”, “Человек Судьбы”, Москва, 2014, с. 106.

²⁸ Кемаль Атаюрк, Избранные речи и выступления, Москва, 1966, с. 58.

²⁹ Նույն տեղում, էջ 59:

կատարել են շատ սխալներ, սակայն նրանց հայրենասիրությունը կասկած չի հարուցում»³⁰:

Քեմալական շարժման մյուս կարկառուն ներկայացուցիչը՝ Իսմեթ Ինյոնյուն նույնպես անդրադառնում է քեմալականների և երիտթուրքերի առնչություններին ու նշում, որ իրենցից, այսինքն՝ քեմալական ազգայնամոլական շարժման մասնակիցներից, ոչ մեկը, «Միություն և առաջադիմության» կառավարման ժամանակաշրջանի պատասխանատվությունը չեն ստանձնում և մանրամասնում է. «Մեզնից ոչ մեկը որևէ կապ չունի կոտորածների, աքսորի և ապօրինությունների հետ, որոնց համար պատասխանատու էր համարվում Միություն և առաջադիմությունը»³¹: Սակայն Ինյոնյուի այս հավաստիացումները ևս, բախվելով օբյեկտիվ փաստերի հետ, դառնում են մեղմ ասած ոչ հավատարժան:

Քեմալական ղեկավար գործիչները տարբեր տարիներին նաև արտահայտվել են երիտթուրք առանձին պարագլուխների վերաբերյալ և նրանց տված գրեթե բոլոր գնահատականները ընդգծված դրական էին: Այսպես, Մուսթաֆա Քեմալի մտերիմ զինակից Քըլըչ Ալին պատմում է, որ երբ Քեմալը ստացել է Թալեաթի սպանության լուրը բավական ազդվել է. «Աթաթուրքի աչքերը լցվեցին և նա հայտարարեց. «Երկիրը կորցրեց իր մեծ զավակին»³²: Իսմեթ Ինյոնյուն նույնպես Թալեաթ փաշայի մասին դրական է արտահայտվել. «Շատ մեծ հայրենասեր էր»³³: Իր հուշերում Ինյոնյուն Թալեաթին բնութագրում է որպես «Միություն և առաջադիմություն կուսակցության ամենաարժեքավոր մարդը», ով

³⁰ Владимирский А., նշված աշխ., էջ 83.

³¹ İsmet İnönü, Hatıralar, Ankara, 2014, s. 166.

³² Atatürk'ün Sırdaşı Kılıç Ali'nin Anıları, (derleyen: Hulûsi Turgut), İstanbul, 2016, s. 572.

³³ Barutçu F. A., Siyasî Anılar 1939-1954, İstanbul, 1977, s. 420.

կուսակցության քաղաքացիական գործիչների վերնախավում առաջինն էր, վայելում էր կուսակցականների սերն ու հարգանքը³⁴: Խոսելով երիտթուրք մյուս պարագլուխների մասին՝ Իսմեթ Ինյոնյուն նշում է, որ էնվերը «այն մարդն է, ով կայսրության ճակատագրում կարևորագույն դեր է խաղացել»³⁵: Իսկ երիտթուրք մյուս պարագլխի՝ Ջեմալի մասին Ինյոնյուն առավելապես բացասական է արտահայտվում՝ նկատելով, որ Ջեմալ փաշան փառքի հասնելուց հետո դեսպոտ էր դարձել. «Ջեմալ փաշան Սիրիայում կառավարում էր բռնապետի նման և արաբների հանդեպ նրա այդ վերաբերմունքի հետևանքով մեզնից մնացած հիշողությունը դա է: Սակայն չգիտեմ եթե այդպես չաներ, ինչպես կարող էր ղեկավարել: Ջեմալ փաշան Աթաթյուրքի մտերիմ ընկերն էր: Միշտ լավ հարաբերություններ են ունեցել և երբ Ջեմալ փաշան Թիֆլիսում սպանվեց, Աթաթյուրքը երկար ժամանակ հետամուտ էր լինում այդ հարցին»³⁶: Այս կարծիք-գնահատականներին արժե ավելացնել նաև ավելի երիտասարդ սերնդի երիտթուրքերից Շյուքրյու Սարաջողլուի կարծիքը Թալեաթի մասին. նա երիտթուրք պարագլխի կնոջը՝ Հայրիյե Թալեաթին ասել է. «Ինձ Թալեաթ փաշան է դաստիարակել»³⁷:

Նկատենք նաև, որ տարբեր տարիներին Թուրքիայի քաղաքական դաշտի ազդեցիկ որոշ գործիչներ ուղղակի կամ անուղղակի անդրադարձել են երիտթուրքեր-քեմալականներ հարաբերությունների թեմային: Օրինակ՝ հանրապետության հռչակումից հետո Մուսթաֆա Քեմալի դեմ ընդդիմադիր գործունեություն ծավալած Քյազըմ Քարաբեքիրը 1926 թ. իշխող

³⁴ İsmet İnönü, նշված աշխ., էջ 145.

³⁵ Նույն տեղում, էջ 141:

³⁶ Նույն տեղում, էջ 145:

³⁷ Bardakçı M., նշված աշխ., էջ 226.

Հանրապետական ժողովրդական կուսակցությանը տվել է հետևյալ բնութագրումը. «Հանրապետական ժողովրդական կուսակցությունը նախկին Միություն և Առաջադիմություն կուսակցության մասն է եղել»³⁸: Իսկ Թուրքիայի նախկին նախագահ Թուրգութ Օզալը իր հուշերում նշում է. «Հանրապետական ժողովրդական կուսակցությունը և ժողովրդավարական կուսակցությունը... երկուսն էլ ծագում էին երիտթուրքական կուսակցությունից: Մեկը Միություն և առաջադիմություն կուսակցության աջ թևն էր, մյուսը ձախ: Մեկը լիբերալ, մյուսը էտատիստ»³⁹:

Այսպիսով՝ կարող ենք փաստերի, վերլուծությունների համադրման արդյունքում վստահորեն պնդել, որ քեմալական շարժումը ծրագրվել, ձևավորվել, առաջնորդվել և ուղղորդվել է երիտթուրքերի ու Միություն և առաջադիմություն կուսակցության տարբեր օղակների կողմից: Այդ ամբողջ գործընթացը եղել է կուսակցության արդեն արտերկրում գտնվող ղեկավարների և մասնավորապես Թալեաթի ուշադրության կենտրոնում, ով էլ մինչ իր մահը ուղղակի և անուղղակի ուղղորդել է Օսմանյան կայսրությունում ծավալվող ազգայնամուլական շարժումը:

³⁸ Kâzım Karabekir, Günlükler (1906-1948), (Hazırlayan: Yücel Demirel), 2. Cilt, İstanbul, 2009, s. 1021.

³⁹ Turgut Özal'ın Anıları (hazırlayan Mehmet Barlas), İstanbul, 2001, s. 51.

МЛАДОТУРКИ-КЕМАЛИСТЫ. ИДЕОЛОГИЧЕСКАЯ И КАДРОВАЯ ПРОДОЛЖИТЕЛЬНОСТЬ

**Мелконян Рубен
(Резюме)**

Опираясь на множество фактов и на событиях можно с уверенностью заявить, что политика государственного угнетения, дискриминации, геноцидный образ мышления и действий, которые велись в отношении христианских народов при младотурецкой власти в Османской империи, также были переданы властям республики Турции. Преимущественно это можно объяснить двумя обстоятельствами: во-первых, турецкая республика в институциональном смысле ксенофобическая, и враждебно относится почти ко всем не турецким нациям. И во вторых - существенная часть основателей, руководителей, государственной бюрократии созданной в 1923 г. турецкой республики- бывшие младотурки, именно которые и продолжали ставшей традиционной ксенофобическую и геноцидную политику.

YOUNG TURKS-KEMALISTS. IDEALOGICAL AND PERSONNEL CONTINUOUSNESS

**Melkonyan Ruben
(Summary)**

Based on dozen of facts and on obvious events we can confidently say, that the politics of state-led persecution, discrimination, genocidal mindset and manners, which were carried out in Ottoman Empire during the Young Turk regime were also passed to the authorities of The Republic of Turkey. This can mostly be explained by two circumstances: First of all, the Turkish state in institutional sense is xenophobic and treats almost all non-turk nations with hostility. Secondly, substantial part of the founders, leaders, state bureaucracy of the Turkish republic, which was created in 1923 ,were former Young Turks, and they were exactly the ones, who were continuing xenophobic and genocidal politics, which had already became traditional.